

LIIVI VERBISUFIKS -l + t-(d)-

Liivi keeles on pelgalt 7 algupärasest verbisufiksist, mille produktiivsuses on suuri erinevusi. Kuut on põhjalikult käsitletud seni ilmunud kirjutistes¹. Keerulisema esinemusega on sufiks -tt-~t-, mis vokaalile liitudes moodustab geminaadilise sufiksi, konsonandile liitudes ühendi, milles on poolpikk t. Seni on käsitletud sufiksi -tt-~t- liitumist vokaalile, n-, r-, m- ja s(s)-konsonandile². Järgnevas analüüsitakse t-sufiksi liitumist l-konsonandile (üksikjuhtudel on liide nõrgenenud kujul d).

aibalt ~ ävält 'limastada, ilastada, tatistada.'

Aibalt pr. aibalttoß geifern (LDW : 1); Ävolt pr. ävolttoß (aibalt) schleimen, geifern (LDW : 8).

Verb aibalt ~ ävält leidub Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus. Sõna päritolu on tundmatu. Võimalik, et läti murdeis on mingi lähedane tüvi olemas.

aitš 'hallitada'

¹ E. V ä ä r i, 'Frekventatiivse ning retsiprookse l-liitete verbid ja algupärase liidetega adverbid liivi keeles. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 323. Toid eesti filoloogia alalt IV, Tartu 1974 : 35-105; Liivi verbisufiksid -b- ja -g-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 344. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению I, Tartu 1975 : 371-378; Liivi verbisufiks -iks-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 382. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 2, Tartu 1976 : 67-89; Liivi verbisufiksid -nd- ja -z-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 517. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 6, Tartu 1980 : 146-161.

² E. V ä ä r i, Liivi verbisufiks -n+t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 550. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 7, Tartu 1980 : 97-110; Liivi verbisufiks (vokaal) + -tt-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 566. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 8, Tartu 1981 : 119-141; Liivi verbisufiks -r+t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 611. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 9, Tartu 1982 : 99-115; Liivi verbisufiks -m+t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 643. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 10, Tartu 1983 : 72-78; Liivi verbisufiks -s(s)+t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 673. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 11, Tartu 1984 : lk. 93-113; Liivi verbisufiks -s(s)+t-. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 690. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 12, Tartu 1985 : 159-181.

Alt pr. altob (lvsal alt pr. altub) sohimmeln; jera a. verschimmeln (LDW : 3); lēba um jera alttan (DW : 9) 'Leib on hallitanud'; altan/ ku tanda ab.vei sieds (Va) 'Hallitanud, kui seda ei voi süua'; ne altobād jara (Kl) 'Nad hallitavad āra'.

Verb altā (vrd. e hallitada) on tuletatud balti laensōnast al 'hall hüljes'. Sugulaskeeltes mārġib sama sōnatūvi vārvust. Verbi kujunemine on olnud jārġmine * hallitta- > altā. Seega on tūvesse kuuluv l sattunud vokaali kao tōttu liite -t- ette.

altā 'alustada, sūudata'.

Alt pr. altob anzünden, entzünden, anheizen (LDW, 3); set set kerd.ma um oġā alttan (LW : 8) 'Ma olen mitu korda ahju alustanud'; Sin sōnad altobōd kui tul (LVL : 99) 'Sinu sōnad sūtitavad kui tuli'; ma altāb oġā (Kl) 'Ma sūūtan ahju'.

Verb altā on taastatav kujul *halutta- (vrd. sm. halu 'soov, tahe'). Genuinse tūve l on sattunud sufiksi -t- ette vokaali kao tōttu.

āndiltā 'kaubelda, hangeldada'.

ta āndilttiz, lēstādāks (LW : 10) 'Ta kauples lestadega'; kis āndilttōs¹ edā t^uo.dā. (LT : 66) 'Kes kaupleb seda ja teist'; lekch un ahnditiz fikōks (MEL : 64) 'Lāks ja kauples sellega'; vastā entā bura-stikidi nuōāndiltiz jēn-mārga ūlgā nāgidi (NLK : 499) 'Oma nōiatempude vastu kauples ta palju hārja ja hūlgenahku'; mingi v^uostiz/ ne āndiltist (Kl) 'Mōni ostis, nad hangeldasid'.

Verb āndiltā on tuletatud saksa sōnast handeln 'ostma; tingima, kauplema'.

biltā ~ bidelt 'soeluda'.

Bidelt pr. bideltob beuteln (Mehl) (LDW : 9); biltā LW : 23) 'Soeluda'; biltāb jōudi (Va) 'Soelutakse jahu'.

Verb biltā ~ bidelt on alamsaksa laensōna (vrd. aske būdelen). Sufiksi -t- liitmisel vōib eeskujuks vōinud olla lāti bidelt, mis on samuti alamsaksa pāritolu.

budiltā 'kummitada'.

budiltā lābā budilttā (LW : 31) 'Kummitused lāhevad kummitades'; budiltābād un ādaktābād (Va) 'Kummitavad ja hirmutavad'.

Verb budiltā on tuletatud alamsaksa laensōnast budil 'kummitus, tembutaja'.

eittāltā 'heidelda, pillutada, sia-sinna heita'.

Eitilt pr. eitiltob od. eitolt pr. eitoltob hin on hēr herwerfen; sich hin und her werfen (LDW : 15); eittāltā (LW

: 45) 'Heidelda, siia-sinna heita'; ta sai lainist eitõltõt (UT : 31) 'Teda pillutati lainete poolt'; ne ka tãnda eitãtãtist it kilg pãls (KI) 'Nagu heitsid teda ühe külje peale'; eitõltõn pitidi (Mn) 'Pillutab pütte'.

Verb eitõltõ on edasituletis verbist eitõ. Sufiksile -t- eelneb frekventatiivliide -l-.

giltõ 'niisutada, kasta, kümmelda'.

sis puõssid nãdi giltõst (LW : 57) 'Siis poisid kastsid neid'; giltõstã v etã pãls (Va) 'Pildusid vett peale'.

Verb giltõ on tuletatud kausatiivliite lisamisega verbile gilõ 'kümmelda, supelda'. Otseseid vasteid leidub sugulaskeeltes (vrd. sm kylvettã, vps kũlptã). Tüvi on genuinne.

ieltõ 'häält tõsta'.

ieltõ (LW : 67) 'Häält tõsta'; ta irgiz ieltõ (Va) 'Ta hakkas häält tõstma'.

Verb ieltõ on tuletatud läänemeresoomelise tüvega sõnast ei 'hääle'. Varasemaks kujuks saab taastada *hãlettã-, seega pärineb l tüvest.

kipiltõ 'kühveldada, ammutada'.

Kupilt pr. kupiltõb schaufeln, ausschafeln (LDW : 49) rĩ um tũltõt. sef vel um kiõpiltõtmãst (LW : 128) 'Vili on tuulutatud, on tarvis veel kühveldada'; kipiltõst sigõ (Va) 'Kühveldasid sügisel'.

Verb kipiltõ on tuletatud alamsaksa laensõnast kipil 'kühvel'.

kilt 'kõlada lasta'.

Kilt pr. kiltub (lvSal) läuten, erschallen lassen (LDW : 37).

Verb kilt on tuletatud kausatiivliite abil onomatopoeetilisest verbist killõ 'kõlada'. Ei kuulu keeletarvitusse.

kiltõ 'vahtida'.

mis sa kiltõd (LW : 127) 'Mis sa vahid'.

Verb kiltõ esineb üksnes Kettuse sõnaraamatus, kus selle varasemaks kujuks rekonstrueeritakse *killittã- ning esitatakse soome vastena katsoa killittã 'liikumate silmadega vaadata'.

knipiltõ 'täksida'.

mis sa kirjõks knipiltõd (LW : 142) 'Mis sa kirvega täksid?'

Verb pole tarvilisel. Tuletamisel on aluseks olnud saksa laensõna knipil 'vemmal, malakas'.

kõltõ 'ülespoole tõusta'.

Kolt pr. koltob rauschen (von Wellen) (LDW : 40); mer
um ilzê kolttân (LW : 144) 'Meri on üles tõusnud'; kolästê .
köllê, koltê (GLL : 9) 'Tousta, õhupeegeldusena näida'; m¹er-
sê koltêB 'Meres peegeldab'.

Verb koltê on tuletatud onomatopoeetilisest tüvest *ko-
la- liite -t- varal (vrd. ka kolästê , FU 11 : 108).

kopiltê 'välja tõmmata; kopeldada'.

Kopilt pr. kopiltob koppeln; kubbo k. zusammen kop-
peln (LDW : 41); Käpiltêb = koppen (zusammen) (KA) ; koppil-
ttê (LW : 145) 'Turski põhjast tõmmata'; kopiltêbêt kaidi (Va)
'Kopeldavad kalu'.

kovaltê 'kavaldada, petta'.

Kovalt pr. kovaltob listig sein, klügeln (LDW : 42);
kovaltêb (KA) 'Kavaldab'; ta vol kovalttân nei kõzin, kuntê
ta vol viindân (LW : 147) 'Ta oli kavaldanud seni, kuni oli
voitnud'; is-kovaltêb mingist müdê (Va) 'Mõtleb välja mingi
muu kavaluse'; is-kovaltêbêt s¹edâ azzê (Kl) 'Peavad nõu sel-
le asja üle'.

Verb kovaltê (vrd. e kavaldada, sm kavaltaa) on tuleta-
tud germaanil laensõnast kovâl 'tark, kaval'.

kultê 'kulutada'.

Kult pr. kultob abnutzen, verbrauchen, vertragen, ver-
schleissen (LDW : 45); kulttê (LW : 161) 'Kulutada'; kultêB/
kuluB (Va) 'Kulutab, kulub'.

Verb kultê (vrd. e kulutada, sm kuluttaa) on tuletatud
soome-ugrilisest tüvest, mille koos liitega saab taastada ku-
jul *kulutta-.

kuoltê 1 'kooletada, suretada'.

Kuolt pr. kuoltob tödten (LDW : 47); ta kuoltitêb nâdi
nâlgê (LW : 164) 'Ta suretab meid nälga'; ku voliid taanod
kuolto tânda nâlgo (F 175 M 3 : 10) 'Et olevat tahtnud teda
suretada nälga'; ne kuoltistê rousti (Sr) 'Nad suretasid ini-
mesi'; kuoltêbêd embit rousti / nâlgastêB (Va) 'Suretavad pal-
ju inimesi, näljutavad'.

Verb kuoltê (vrd. e kooletada, sm kuoletta, krjL kuolet-
tada) on tuletatud t-liite abil soome-ugrilise tüvega sõnast
kuolê 'surra'.

kuoltê 2 'painutada, kooletada'

ninttê um kuolttâmâst (LW : 164) 'Niint tuleb painutada';
kuoltêB/ ne, ka midêzêst immêr panêB (Sr) 'Koolutab, nagu mida-
gi paneb ümber'.

Verb kuoltê (vrd. e koolutada) on tuletatud varasemast

*kõlütta-.

kültä 'kuulata, kuulutada'.

kültä (LW : 171) 'Kuulata'; kültäb um nei/ ku mäg kul-
täm taam (Kl) 'Kuulab on see, kui meie kuulame järele'; kül-
tätB s¹eda un s¹eda (Sr) 'Kuulatab seda ja teist'.

Verb kültä on tuletatud soome-ugrilise tüvega sõnast kū-
lä 'kuulda'.

liltä 'vilet puhuda'.

Lult pr. lultob pfeifen, blasen (LDW : 58); mis sa sä
liltad (LW : 194) 'Mis sa seal puhud'; k^uolm [liltabäd] lül-
tabäd [lilidi] lülidi (NLK : 37) 'Kolm puhuvad vilesid';
emin säl İra puol liltabäd/ seİİİ tour (Kl) 'Rohkem seal İra
pool puhutakse, selline vile on'; kärapaint ka liltiz (İi)
'Karjapoiss ka puhus'.

Verb liltä on tuletatud algupärasest tüvest, mille koos
liitega saab taastada kujul *lüllütä-.

littältä 'lühendada'.

littältä (LW : 199) 'Lühendada'.

Verb littältä on juhuslik tuletis genuinsest sõnast
līt, līti 'lühike'.

madältä 'madaldada, alandada'.

Madält pr. madältob (lvSal madalt pr. madaltub) ernied-
rigen (LDW : 59); madältäb (KA) 'Madaldab'; ta töt mında ent
rekkäks madältä (LW : 214) 'Ta tahtis mind oma konega alan-
dada'; madältäB/ tieb entsta madaläks (Pz) 'Madaldab, teeb
end madalaks'.

Verb madältä (vrd. e madaldada, sm mataltaa, krjL mata-
ta) on tuletatud algupärasest sõnast madäl 'madal'.

mangiltä 'puududa, puudu olla; manguda'.

mangiltä (LW : 216) 'Puududa'; un kab itstä kōrantatä
t^uoizä un mangiltäB (Kl) 'Ja käib ühest talust teise ja man-
gub'.

Verb mangiltä on tuletatud saksa sõnast mangeln 'puudu
olema'.

mädältä 'mäletada'.

Mädelt pr. mädeltob erinnern (LDW : 60); anda minnän mä-
dältäbäks (LW : 240) 'Anna mulle mälestuseks'; mädältäb um
sie/ ku mäg il sie rekändäm (Kl) 'Mäletab on see, kui me sel-
lest räägime'; mädältäbäd (Pz) 'Mäletavad'.

Verb mädältä on tuletatud sõnast madäl kausatiivi liitega.

nagältä 'naelutada, rautada'.

Nagält pr. nagältob nageln, Pferde beschlagen (LDW : 60);
lendältäb = naulata kenkä huonosti (KA); kaät um viizä nagäl-

ttmāst (LW : 241) 'Kast tuleb kinni naelutada'; na²gāltšbšD
vizzš (Kl) 'Naelutavad kinni'; um pie.na²gāltšmšst midāgšst
(Mn) 'Tuleb kinni naelutada midagi'; na²gāltšbšD (Pz) 'Naelu-
tavad'.

Verb na²gāltš (vrd. e naelutada, sm nauloittaa) on tule-
tatud germaani laensõnast na²gāl 'nael'.

piegiltš 'õitsil olla, õõsel hobuseid karjatada'.

ta lāb ebizi piegiltšm (LW : 286) 'Ta läheb hobuseid
karjatama'; vašsti piegiltist puošid ebizi (Va) 'Vanasti käi-
sid poisid hobuseid karjatamas'.

Verb piegiltš on tuletatud läti laensõnast piegil 'õitsil
olek'.

pirgaltš 'killustada, pilbastada'.

Pirgalt pr. pirgaltob, jera p. zerplessen; quetschen
(LDW : 83); pirgaltš (KA) 'Killustab'; pitki pirgaltis, pu
jarā (LW : 298) 'Pikne pilbastas puu ära'; pirgaltšp, pūdi (Va)
Pilbastab puud'.

Verb pirgaltš on tuletatud läänemeresoome tüvega sõnast
pirgal 'pird, peerg'. Ka lühikese vokaaliga tüvi on liivi kee-
les substantiivis pirg 'pird, peerg' olemas.

poltš 'vilja peksta'.

Polt, puolt pr. poltab, puoltab, puoltab (lvSal paks) dre-
schen (mit Pferden); trampeln (LDW : 84); paldin pōlttabšd,
(puolttabšd) masinšdšks (LW : 310) 'Praegu pekstakse masina-
tega'; puoltab = dreschen (KA); p^uolttabšd, villš (Kl) 'Pekstak-
se vilja'.

Verb poltš (vrd. sm poljettaa) on tuletatud algupärasest
tüvest, mille koos liitega saab taastada kujul *pol^ujetta-.

pultš 'nämmiga toita'.

jemā pulttšb, lapštā (LW : 314) 'Ema söötab last nämmiga';
pultist piskizi lapsi (Kl) 'Toideti nämmiga väikesi lapsi'.

Verb pultš on deskriptiivset päritolu ning tuletatud va-
rieeruvast tüvest *puli- ~ *muli-. Ka lihttüveline pullš 'näm-
mida, muljuda' on tavaline.

purpiltš 'silmi ähmaseks nutta'.

jarā purppl(1)ttšnt, silmad (LW : 318) 'Äranutetud silmad';
nana um kaizi un purpiltš (Kl) 'Nina on märg ja ära nutetud';
purpiltšbšD/ silmad iebšd veizizšks (Sr) 'Nutetakse ähmaseks,
silmad lähevad vesiseks'.

Verb purpiltš on ebaselget päritolu. Tõenäoliselt on alu-
seks onomatopoeetiline tüvi *purp- (vrd. sm purputtaa, krjA
purpattoa, krjL burbettada, vps burbotada).

püstilt 'püsti olla, seisma jääda'.

Püstilt pr. püstiltob aufrecht sein, stehen bleiben (LW : 89).

Verb püstilt leidub üksnes Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus. Lähtesonaks on läänemeresoome tüvega adverb pistõ 'püsti'.
rumältõ 'määrida; vastikuks teha'.

Rumält pr. rumältob beschmutzen, hässlich machen (LDW : 94); ta rumältõB (LW : 347) 'Ta määrib'.

Verb rumältõ on tuletatud läänemeresoome tüvega adjektiivist rumali. Lihttüvi on säilinud soome keele sõnas ruma 'inetu, näotu'.

saddältõ 1 'langetõvehoogudes olla'.

Sadltob tob (IvSal sadami tob) Epilepsie, Flage (LDW : 95); saddältõB (-teB) (LW : 352) 'Langetõbi'; saddältõp, teB um ruja (Va) 'Langetõbi on haigus'.

Verb saddältõ on tuntud üksnes ühendis saddältõB teB. Põhivõrre saddõ 'sadada, kukkuda' on liitunud sufiksids l ja t.
saddältõ 2 'saduldada'.

un ni jaddõv edäi übbi sai sadõltõd, un puõsid saddõltist entõ übbist (NLK : 412) 'Ja kui peiuõpoisi hobune oli saduldatud, saduldasiõ poisid oma hobused'.

Verb saddõltõ leidub Setälä keelenäiteis. Tuletsmisel on aluseks olnud germaani laensõna saddõl 'sadul'.

selõ 'seletada, selgitada'.

Selt (IvSal salt) pr. seltab ordnen, krsmen, aufräumen (LDW : 99); selõta minnõn miõ se tättõB (LW : 357) 'Seleta mulle, mida see tähendab'; kis laz siedo selõtsõ (F 175 M 3 : 10) 'Kes seda seletab'; aga siedo võib selõ (RA II : 64) 'Aga seda võib seletada'; mõg selõtsõm iks, t'õizõn/ miõ t'õi ab, õõ nãnd (Sr) 'Me seletsõme üksteisele, miõ teine ei ole näinud'; ridõõbõd un selõtabõD (Kl) 'Riidlevad ja seletavad' sie selõtsõB s'eda (Va) 'See seletab seda'.

Verb selõ (vrd. e selgitada, sm selittää) on tuletatud slgupärasest tüvest, mille koos liitega saab taastada kujul *selõttõ-.

sittõltõ 'sittuda'.

sittõltõB (LW : 369) 'Sittuda'.

Verb sittõltõ ei kuulu keeletarvitusse. Tuletamisel on sluseks soome-ugrilise tüvega adverb sittõl 'sitale'.

sõmaltõ 'sõmmaldada, sõmmelduda'.

Sõmalt pr. sõmaltob (sõmalt pr. sõmaltõb) bemoosen (LDW : 109); se kiu kis vierõB. õp. sõmaltõ (LW : 377) 'See kivi, miõ

veereb, ei sammaldu'; kiu um sòmaltõt (Va) 'Kivi on sammaldunud'.

Verb sammaltõ (vrd. e sammaldada, sm sammaltaa, krjL sam-ma-ata) on tuletatud läänemeresooms sõnast sõmal 'sammal'.

stempiltõ 'tembeldada'.

Stampilt pr. stempiltob stempeln (LDW : 105); stempiltõ (LW : 381) 'Tembeldada'; pas ka um stempiltõt (Kl) 'Pass ka on tembeldatud'.

Verb stempiltõ on tuletatud saksa sõnast stempeln 'tembeldama'.

saltõ 'laduda, asetada'.

Salt pr. saltob beladen, schichten (LDW : 98); sälttõ (LW : 392) 'Laduda, asetada'; poiss um sälttõn vägi sūr väedam tammõn (ULS : 65) 'Poiss on ladunud talle väga suure koorma'; sältõB/ um jo jetsõ / panab vël jurõ (Va) 'Loob, on juba ees, paneb veel jaarde'.

Verb saltõ (vrd. sm salyttää) on tuletatud algupärasest tüvest *salu-.

tabaltõ 'kogutada, kogelda'.

Tabald pr. tabaldob stottern (LDW : 110); tabaltõbõd mä-kist lapst (Kl) 'Kogelevad väikesed lapsed'; tabaltõb nei ku ma paldin / ab-vui rekandõ juvist (kin) 'Kogeleb nagu mina praegu, ei saa rääkida hästi'; tabaltõB/ nei ku jevist ab-rekand (Va) 'Kogeleb, nagu hästi ei räägi'.

Verb tabaltõ on tuletatud läänemeresoomse tüvest nagu haruldane tabaltõ (vt. FU 8 : 133).

taibaltõ ~ taibald 'toibutada, toibuda'.

pärrõ ruijõ tam um jevist taibaldõn (LW : 406) 'Pärast haigust on ta hästi toibunud'; taibaltõ (LW : 406) 'Haigussest toibuda'; taibaltõb mindõ (Va) 'Toibutab mind'.

Verb taibaltõ ~ taibald esineb nii refleksiivina kui kausatiivina. Aluseks on tüvi, mis ilmneb ka sugulaskeeltes (vrd. e toibuda, sm toipua).

uoltõ 'hooldada, hoolida'.

Uolt pr. uoltab (od. volt, vuolt pr. voltab, vuoltab) sorgen, sich kümmern, sich bekümmern (LDW : 123); uoltõ (LW : 455) 'Hooldada, hoolida'; Mõitizõks liivlist ja amad. kien ne uoltabõd (Livli 1 : 1937) 'Muidu liivlased ja kõik, keda nad hooldavad'; uoltub juvist (Pz) 'Hooldab hästi'.

Verb uoltõ on tuletatud eesti laensõnast uol 'hool' (vt. ka uoliksõ, (FU 2 : 83).

vältõ 'heledaks muutuda'.

päva um jära valttõn (LW : 468) 'Päike on heledaks muutunud'.

Verb valtõ (vrd. sm valottua) on refleksiiv, mis on tuletatud algupärase tüvega sõnast val 'valgus'. Verb valtõ ei kuulu keeletarvitusse.

vigaltõ 'süüdistada'.

Tæg vigaltot moiznikidi (RA I : 59) 'Te süüdistate mõisnikke'.

Verb vigaltõ leidub uudissõnana liivi kalendris, seostudes nii etümoloogiliselt kui ka tähenduselt sõnaga vigastõ (vt. FU 12 : 175). Tüvi on genuinne.

viggõltõ 'puurida'.

ta viggõltõb, okkidi (LW : 486) 'Ta puurib auke'; viggõlõks sis ta viggõltõb (Va) 'Fuuriga siis ta puurib'.

Verb viggõltõ on tuletatud vene laensõnast viggõl 'puur. vilt' 'vilutada, viluks muutuda'.

Vilt pr. viltõb beschatten; abschatten (LDW : 134).

Verb vilt leidub Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus ning on tuletatud läänemeresoome tüvega sõnast vil 'vilu'.

vindelt 'mähkida'.

Vindelt pr. vindeltõb windeln (LDW : 134).

Verb vindelt leidub Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus ning on tuletatud saksa sõnast windeln 'mähkima'.

ältõ 'hällitada'.

Alt pr. altab (IvSal altub) schaukeln, wiegen (LDW : 8); ku-t-ta a-ltõss, s eda lapstõ (LT : 19) 'Kui ta hällitas last'; altab, ältiz, alt (KA) 'Hällitab, hällitas, hällitada'; laint ältõb, laijõ (LW : 513) 'Laine hällitab laeva'; mis tül sino un tano altab (EMÖ : 38) 'Mida tuul sinna ja siia hällitab'; mis tuht un tähnõ ältõb? (MEL : 24) 'Mida tuul siia hällitab?'; Kis kil minda pisikist ältiz (LL : 8) 'Kes küll mind pisikesena hällitas?'; Kuoig medi vägi ältiz (RA II : 51) 'Laev meid väga hällitas'; lapstõ ältam (Ii) 'Last hällitame'; un ältõb lapstõ (Kl) 'Ja hällitab last'.

Verb ältõ (vrd. e hällitada, sm häälyttää, krj hällähtä-) on deskriptiivse tüvega verb. Aluseks on tuletamisel sõna äl 'häll'.

ävält vt. aibalt.

Lisaks esitatud verbidele, mille sufiks -tõ (-dõ) on liitunud kas tüvest pärinevale l-häälikule või l-sufiksile, leidub liivi keeles läti laenverbe, milles mitmesugused läti verbisufiksud on liivi keeles andnud -l/tõ ~ -l/tõ. Näiteid: bur-

biltš 'pulbitseda, muliseda' (< lt burbulot), eviltš 'hõõvel-dada' (< lt ēvelēt), kapiltš 'kõblata' (< lt kaplēt), pestitš 'nõiduda, võluda' (< lt pestelot), streppiiltš 'tuikuda, vaaruda' (< lt streipulot), smurgiltš 'kaperdada, maarida' (< lt smurguloties) jt. Vaadeldavat liiki verbid on laenatud tervikutena ning sufiksi ja tüve lahutamine pole liivi keele seisukohalt põhjendatud. Foneetilisi muutusi on toimunud kõikides verbides.

Sufiks -t- (-d-) on liitunud l-konsonandile 49 juhul. Tuletatud verbidest on Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus 30, tänapäeval arusaadavad või kasutatavad 38. Algupärasele tüvele on sufiks liitunud 32 juhul, laenule 17 verbis. Viimased jagunevad järgmiselt; 1 balti (ältš), 2 läti (aibalt ~ ävält, piegiltš), 3 germaani (kovaltš, naggältš, saddältš), 3 alamsakse (biltš ~ bidelt, budiltš, kipiltš), 6 saksa (ändiltš, knipiltš, kopiltš, mängiltš, stempiltš, vindelt), 1 vene (vigältš) ja 1 eesti (uoltš) tüvega.

Enamikul juhtudel on l sattunud sufiksi -t- (-d-) ette vokaali kao tõttu, näit. ältš (< *halutta-), giltš (< *kulvettä-), ieltš (< *haletta-), kiltš (< *killittä-), kultš (< *kulutta-), liltš (< *lüllüttä-), polštš (< *polpatta-), seiltš (< *selyittä-), sältš (< *sälüttä-), ältš (< *halluittä-). Üksikjuhtudel on l tuletamisel aluseks olnud adjektiivid: koval/tš, rumal/tš. Suurema rühma moodustavad alamsaksa ja saksa l-elemendiga verbid, millele liitus -t-: mangeln + tš > mängiltš, stempeln+tš > stempiltš. Mõnel juhul on eriarengud põhjustanud l-konsonandi sattumise t-sufiksi ette (näit. nüstiltš).

52830-sonalises lindistatud tekstis leidis 49 käsitletud verbist pelgalt 8. Tarvitamissageduselt reastusid need järgmiselt: ältš (11 korda), kovaltš (8 korda), polštš (6 korda), seiltš (4 korda), ieltš (2 korda), kultš (2 korda) naggältš (2 korda), uoltš (2 korda).

L ü h e n d i d

1310 = Das Evangelium Matthäi in den östlichen Dialect des Livischen zum ersten Male übersetzt von dem Livon N. P o l l m a n n, London 1863; F = ENSV TA Pr. R. Kreutzwaldi nim. Riikliku Kirjandusmuuseumi fondide liivi materjalide mapid (!); FU 2. 8. 11. 12 = Fennougristica 2, TRÜ

Toimetised 382; Penno-ugristica 8, TRÜ Toimetised 566; Penno-ugristica 11, TRÜ Toimetised 673; Penno-ugristica 12, TRÜ Toimetised 690; GIL = L. P o s t i, Grundzüge der livischen Lautgeschichte. - MSFOu LXXXV, Helsinki 1942; KA = E. N. Setala kogutud keeleline aineistik Helsingi arhiivis; LDW = F. J. W i e d e m a n n, Joh. Andreas Sjögren's Livische Grammatik nebst Sprachproben. - Gesammelte Schriften II., St. Petersburg 1861; Livli = ajaleht "Livli", nr. 1, 1937; LL = K. S t a l t e, Livõ lölod, Tallinn 1924; LP = J. M a g i s t e, Liivilaisiä teksteja. - Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 276, Helsinki 1964; LW = L. K e t t u n e n, Livisches Wörterbuch mit grammatischer einleitung, Helsinki 1938; MEL = Pywa Matteus Ewangelium lihhiçki, Pehterburg 1880; NLK = E. N. S e t a l a, Naytteita liivim kielesta. MSFOu 106, Helsinki 1953; RA = Randalist äjgarantoz 1933 äjgaston, kien at 365 pavvo, Rigä (I); Livõ Randalist äjgarantoz 1934. äjgaston, kien at 365 pavvo, Rigä (II); ULS = L. K e t t u n e n, Untersuchung über die livische sprache. Tartu 1925.

asks = alamsaksa keel; e = eesti keel; li = liivi keele İra murrak; kl = liivi keele Kolka murrak; krja = karjala keele aunuse murre; kril = karjala keele luudi murre; lt = lati keel; lvSal = liivi keele salatsi murre; lv = liivi keele Mustanumme murrak; pz = liivi keele Piza murrak; sm = soome keel; va = liivi keele Vaide murrak; vps = vepsa keel.

Э. В л я р и
(Тарту)

ЛИВСКИЙ ГЛАГОЛЬНЫЙ СУФФИКС $-l + \dot{t}-(d-)$

Резюме

В ливском языке встречается всего 7 глагольных суффиксов, которые различаются своей продуктивностью. Довольно много таких глаголов, в суффиксе которых встречается элемент \dot{t} , соединяющийся с согласным или гласным.

Немало и таких глаголов, в которых элемент \dot{t} соединяется с согласным l. По всем имеющимся данным, с помощью суффикса $-l + \dot{t}-(d-)$ образовано 49 глаголов.

Из 49 глаголов 38 входит в активный словарный состав, 11 - в пассивный. В словаре Шегрена-Видемана 1861 г. встречается 30 l/\dot{t} -глаголов. Из 49 глаголов 32 основы исконного происхождения, 1 балтийского, 2 латвийского, 3 германского, 3 нижненемецкого, 6 немецкого, 1 русского и 1 эстонского происхождения.

Большинство глаголов имеет каузативное значение.

Анализ текстов (52830 слов) показывает, что частотность указанных глаголов является следующей: mitä (II раз), kovältä (8 раз), poitä (6 раз), seitä (4 раза), leitä (2 раза), kuitä (2 раза), näggältä (2 раза), uoltä (2 раза).

E. V ä ä r i
(Tartu)

LIVISCHES VERBALSUFFIX -l + t-(d-)

Z u s a m m e n f a s s u n g

In der livischen Sprache gibt es 7. Verbalsuffixe von unterschiedlicher Produktivität. Es gibt verhältnismäßig viele Verben, in denen im Suffix das Element t vorhanden ist, das sich sowohl an einen Konsonanten als auch an einen Vokal anschließen kann.

Eine Gruppe bilden die Verben, in denen sich das Element t an den Konsonanten l anschließt. Nach Durcharbeitung der Materialien konnten im Livischen 49 solche Verben festgestellt werden.

Von den behandelten 49 Verben gehören 38 zum aktiven Sprachgebrauch, zum passiven Wortschatz gehören 11 Wörter. In dem 1861 erschienenen livischen Wörterbuch von Sjögren und Wiedemann sind 30 Verben angeführt worden.

Bei der Ableitung sind in 32 Fällen die Wörter vom genuine Stamm abgeleitet worden, in 17 Fällen von Lehnstämmen. Germanische Stämme kommen in 3 Verben, niederdeutsche in 3 und hochdeutsche Stämme in 3 Verben. Auf lettische Stämme sind zwei Verben zurückführbar. Es gibt nur einen einzigen baltischen, russischen und estnischen Stamm.

Die meisten Verben haben kausative Bedeutung.

In der Textsammlung, die 52830 Wörter enthält, gibt es 8 Verben, die nach Gebrauchshäufigkeit angeführt werden: ältä (11), kovältä (8), poitä (6), seitä (4), leitä (2), kultä (2), nekkältä (2), uoitä (2).